

Džon O'Farel

**čovek koji je
zaboravio
sopstvenu
ženu**

Prevela
Žermen Filipović

■ Laguna ■

Naslov originala

John O'Farrell

THE MAN WHO FORGOT HIS WIFE

Copyright © 2012 by Pure Fiction Ltd

Translation copyright © 2013 za srpsko izdanje, LAGUNA

Ovo je prozno književno delo. Izuzev u slučaju istorijskih činjenica, svaka sličnost sa stvarnim ličnostima, živima ili mrtvima, sasvim je slučajna.

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Za Lili

Prvo poglavlje

Sećam se da sam kao dete gledao televizijski kviz *Gospodin i gospođa*, gde supružnici odgovaraju na pitanja na osnovu čega se otkriva koliko poznaju jedno drugo. Svi smo gledali taj kviz; činilo se da druge mogućnosti nema, pa su ga naprosto svi podnosili. Sad mislim da je to pomalo slično svim onim brakovima prikazanim u kvizu. Kviz *Gospodin i gospođa* očigledno nije bio kulturni vrhunac naše nedelje; nismo narednog jutra jurili u školu i zgražavali se što Džef iz Koventrija ne zna da su špageti omiljeno jelo njegove Džuli. Ali smo naprosto poslušno posmatrali kako niz neuglednih parova proživljava izvesnu neprijatnost otkrivajući sve one sitnice koje ne znaju jedno o drugom. Ili još gore, otkrivajući da takvo nešto i ne postoji.

Ako je mreža ITV želela da iole poveća gledanost, možda je trebalo da malo prikrivenije istraže šta je ono važno što partneri zaista ne znaju. „Dakle, Džefe, pitanje za večerašnju glavnu nagradu glasi: Šta Džuli najviše voli da radi subotom uveče: (a) gleda televiziju, (b) ide u bioskop, ili (c) tajno se sastaje sa svojim ljubavnikom Džeraldom, koji je makar povremeno pita kako je provela dan?“

Ali podtekst kviza *Gospodin i gospođa* bio je da je suština braka jednostavno u tome da se dvoje veoma dobro poznaju, da su bliski. Na ogromnim, srcima prekrivenim čestitkama za Dan zaljubljenih trebalo bi da piše: „*Zaista sam se navikao na tebe*“, ili: „*Ljubav je... znati tačno šta ćeš reći pre no što to i izgovoriš.*“ Poput dvoje zatvorenika, osuđenih na doživotnu robiju, koji dele ćeliju, jednostavno ste toliko vremena proveli zajedno da zapravo ne bi trebalo da postoji ništa što bi iznenadilo ijedno od vas.

Moj brak nije bio takav.

Mnogi muževi zaboravljaju štošta. Zaborave da im žena tog jutra ima važan sastanak, zaborave da odu po odeću u hemijsku čistionicu, ili zaborave da ženi kupe poklon za rođendan sve dok veče uoči samog rođendana ne prođu pored mini-marketa na benzinskoj pumpi. Njihove partnerke do ludila dovodi činjenica da su muškarci sobom opsednuti do te mere da su u stanju da previde važan događaj u životu svoje druge polovine ili ključni datum u bračnom kalendaru.

Ja nisam bio tako nemarno rasejan. Ja sam sasvim zaboravio ko mi je žena. Njeno ime, njeno lice, naš zajednički život, sve što mi je ikad rekla, sve što sam ja rekao njoj – sve je to bilo izbrisano, usled čega nisam ni znao da ona čak i postoji. Ne bih se dobro pokazao u kvizu *Gospodin i gospođa*. Kad bi zanosna hostesa izvela moju ženu iz zvučno izolovane kabine, izgubio bih poene već zato što bih vedro pitao koja mi je od njih dve žena. Izgleda da žene to ne vole.

U svoju odbranu moram reći – nisam zaboravio samo svoju ženu, zaboravio sam i sve ostalo. Kad kažem: „Sećam se da sam gledao kviz *Gospodin i gospođa*“, za mene je to prilično važna izjava. Izraz „sećam se“ nije uvek bio deo mog rečnika. Postojalo je razdoblje u mom životu kad sam možda i znao za kviz, ali se nisam sećao da sam ga ikad video.

Bio sam vrlo nepristrasan tokom mračnog razdoblja moje amnezije; predstavu nisam imao ni ko sam *ja*. Nisam se sećao prijatelja, porodice, ličnih iskustava ni identiteta; čak nisam znao ni kako se zovem. Kad se to tek dogodilo, zapravo sam proverio postoji li s unutrašnje strane mog sakoa oznaka s imenom. Na etiketi je pisalo samo „Gap“.

Moje čudno ponovno buđenje odigralo se u londonskom podzemnom vozu u nekom trenutku nakon što je izašao na dnevnu svetlost i zaustavljao se bez potrebe na beznačajnim mestima koja su delovala kao da ni sama ne znaju jesu li predgrađa Londona ili naselja oko aerodroma *Hitrou*.

Bilo je kišno popodne i neodređeno sam ipak shvatao da je jesen. Nije bilo nikakve zaslepljujuće svetlosti niti naleta euforije; samo jeziva zbunjenost o tome gde se nalazim. Voz je zazujaio i opet krenuo i tada sam postao svestan da nemam pojma zašto putujem. Kad se zaustavio, kroz prljavi prozor videla se oznaka „Haunslou Ist“, ali na toj stanici niko nije ni izašao ni ušao. Možda je to bio samo trenutni prestanak sećanja; možda to prazno ništavilo oseća svako kad stigne na stanicu „Haunslou Ist“.

Ali tada sam shvatio da ne samo što ne znam kuda idem, već se ne mogu setiti ni odakle sam došao. Idem li na posao? Šta je moj posao? Ne znam. Sada me je obuzimala sve veća panika. Nije mi dobro; moram da odem kući i legnem u krevet. Gde mi je kuća? Ne znam gde živim. Razmisli! Razmisli – seti se!

„Hajde...“, rekao sam glasno nameravajući da se oslovim sopstvenim imenom. Ali rečenica nije imala kraj; bilo je to kao da na lestvama nedostaje jedna prečka. Potražio sam novčanik, notes, mobilni telefon, bilo šta što bi moglo sve

dovesti na svoje mesto. U mojim džepovima nije bilo ničeg – samo karta i nešto novca. Na farmerkama sam primetio malu mrlju od nekakve crvene boje. „Odakle se stvorila ta mrlja?“, pomislio sam. Moj mozak se, poput računara, ponovo uključio, ali su svi stari podaci bili izbrisani.

Po podu su bile rasute stranice besplatnih novina. Prime-tio sam da je tkanina na naspramnom sedištu pocepana. Moj mozak je sada velikom brzinom obrađivao nove podatke, gutao reklamne slogane i upozorenja putnicima da vode računa o sumnjivim paketima. Ali dok sam buljio u mapu podzemne železnice ispred sebe, sve te nove niti nisu se mogle povezati ni sa čim drugim na mreži misli. Neophodno obnavljanje sinapsi u mojoj glavi prekinuto je, neuroni su zadržani na Kings Krosu zbog problema sa signalima.

Iz straha sam želeo da pobegnem, ali ovo je bila patnja koja me je pratila. Sada sam koračao po praznom vagonu, ne znajući šta ću dalje. Da li da siđem na sledećoj opusteloj stanici i pokušam da nađem pomoć? Da li da povučem sigurnosnu kočnicu u nadi da će mi naglo zaustavljanje povratiti sećanje? „To je samo privremeni zastoj“, rekao sam sebi. Seo sam i zažmurio, pritiskajući slepoočnice dlanovima kao da silom mogu iz glave isterati nekakvo razumno objašnjenje.

A onda, na moje olakšanje, više nisam bio sasvim sam. Privlačna žena ušla je u voz i sela ukoso od mene, ne gledajući u mom pravcu.

„Izvinite“, rekao sam brzo, „mislim da blago ludim!“, a možda sam se i pomalo ludački nasmejao. Vrata se nisu ni zatvorila, a žena je ustala i napustila vagon.

Primetio sam na mapi da će voz zaokrenuti kod *Hitroua*. Ako se vratim pravcem iz kojeg sam došao, možda će mi neka stanica ili neki vizuelni podsticaj pomoći da shvatim gde sam? I na aerodromu u voz mora ući više ljudi; sigurno

ću tada naći nekog ko mi može pomoći? Ali dok sam do tada putovao sâm u praznom vozu, posle Drugog terminala aerodroma *Hitrou* bio sam zarobljen u prepunom vagonu, gde su se putnici s prtljagom tiskali jedni uz druge, govorili stotine raznih jezika, od kojih nijedan nije bio moj. Zapazio sam svako dugme na svakoj košulji, čuo različite glasove odjednom – sve je bilo glasnije, boje življe, mirisi jači. Bio sam u metrou s mapama koje jasno obeležavaju putanju, hiljadu ljudi putovalo je sa mnom, a ipak sam se osećao sasvim izgubljeno i usamljeno.

Pola sata kasnije, kao jedina osoba koja još uvek nepomično stoji na prometnoj železničkoj stanici, pregledao sam table tražeći neku putanju koja bi me vratila u prethodni život. Strelice su pokazivale put ka peronima i brojevima obeleženim zonama; desetine natpisa govorilo je užurbanim putnicima kuda mogu ići, dok su se beskrajni podaci smenjivali na ekranima i u ušima mi odzvanjao izobličeni glas sa zvučnika. Pred šalterom za informacije stajao je kratak red, ali sam pretpostavio da mi tu ne bi umeli reći ko sam. Ušao sam u javni toalet samo da se pogledam u ogledalo i zaprepastio sam se starošću bradatog neznanca koji me je namrgođeno gledao iz ogledala. Pretpostavio sam da imam četrdeset godina, možda i koju više; kosa mi je bila proseda na slepoočnicama, a proređena na temenu. Bilo je nemoguće odrediti je li to posledica starosti ili proteklog života. I ne razmišljajući o tome, pretpostavljao sam da mi je dvadeset i neka, ali sada sam video da sam zapravo dve decenije stariji. Kasnije sam saznao da to nema nikakve veze s mojim neurološkim stanjem; tako se naprosto oseća svako sredovečan.

* * *

„Izvinite... možete li mi pomoći? Izgubio sam se...“, rekao sam nekom mladiću u lepom odelu.

„Kuda želite da idete?“

„Ne znam, ne sećam se.“

„O, da, znam gde je to. Idite Severnom linijom, pa prešednite u Ulici drkadžija.“

Ostali prolaznici naprosto su ignorisali moje molbe za pomoć; izbegavali su moj pogled, a uši, pune slušalica povezanih s mobilnim telefonima, bile su gluve za moje molbe.

„Izvinite... ne znam ko sam!“, rekao sam naizgled simpatičnom vikaru koji je vukao kofer na točkicama.

„A da... mislim da niko od nas i ne zna ko smo zapravo, zar ne?“

„Ne, hoću da kažem da *zaista* ne znam ko sam. Sve sam zaboravio.“

Po njegovim pokretima već se videlo da jedva čeka da nastavi svojim putem. „Svi se mi ponekad osećamo kao da ne znamo ima li sve ovo ikakvog smisla, ali, u stvari, svako od nas *zaista* ima posebno mesto... Umalo *i sâm* da zaboravim da žurim na voz!“

Susret sa sveštenim licem naterao me je da se zapitam da nisam zapravo umro i zaputio se u raj. Nije bilo baš verovatno da bog ima toliko uvrnut smisao za humor da bi nas terao da u raj stižemo londonskim metroom po najvećoj gužvi. „Raj d.o.o. izvinjava se zbog kašnjenja onima koji putuju u zagrobni život. Putnici čije je odredište Pakao treba da se iskrcaju na stanici Boston Manor odakle će putovanje nastaviti autobusima koji ih već očekuju.“ Zapravo, ovo iskustvo i jeste podsećalo na nekakvu smrt. Onako zatočen u stanje nalik snu, nisam znao ni kome bi bilo važno hoću

li ostati u životu ili ne. Nisam imao nijednog pouzdanog svedoka koji bi potvrdio moje postojanje. Mislim da sam tada naučio da je od svih čovekovih osobina najvažnija ta jednostavna potvrda da ste živi i da vas prepoznaju druga ljudska bića. „Postojim!“, objavljuju svi oni pećinski crteži iz kamenog doba. „Postojim!“, kažu grafiti na zidovima podzemne železnice. To je čitava svrha interneta – svima pruža priliku da svetu objave svoje postojanje na raznim društvenim mrežama. *Friends rijunajtid*: „Evo me! Gledaj ovamo! Da, zaboravio si me, ali sada me se opet sećaš!“ *Maj-spejs*: „Ovo sam ja. Gledaj, imam fotografije, prijatelje. Niko ne može reći da se nisam rodio. Evo dokaza koji svi mogu da vide.“ To je glavno načelo zapadnjačke filozofije dvadeset prvog veka: „Imam *Fejsbuk*, dakle, postojim.“

Ali bio sam zatočen u nešto gore od zatvorske samice. Čak je i svaki putnik oko mene, udaljen hiljadama kilometara od svog doma, uza se imao svoje prijatelje i porodicu, smeštene na sigurno, u svojim mislima. Moj mentalni vakuum imao je fizičke simptome – drhtao sam i ponestajalo mi je daha. Poželeo sam da se vratim na peron podzemne železnice i bacim se pod sledeći voz. Umesto toga, posmatrao sam kako jedna užurbana putnica pokušava da ubaci praznu papirnu čašu u korpu za otpatke, a kad je promaši i šolja padne van korpe, putnica nastavlja svojim putem. Sagnuo sam se, podigao čašu i pridodao je ostalom đubretu koje je lagano skupljao postariji Azijat u svetlucavom odelu koje mu nije pristajalo dobro.

„Hvala vam“, rekao je.

„Ovaj, izvinite, mislim da sam doživeo nekakav moždani udar ili nešto slično...“, rekao sam pokušavajući da objasnim svoje stanje. Zvučalo je toliko nestvarno, pomislio sam čuvši

sopstveni glas, pa sam osećao ogromnu zahvalnost prema ovom čoveku na čijem licu se ukazala istinska briga.

„Morate u bolnicu! Bolnica kralja Edvarda nalazi se kilometar i po uz put“, rekao je rukam pokazujući pravac. „Odveo bih vas i sâm, ali... izgubio bih posao.“

Bio je to prvi čovek koji je pokazao saosećanje prema meni, pa sam najednom osenio želju da zaplačem. *Naravno, lekarska pomoć!*, pomislio sam. *To mi treba.*

„Hvala vam! Hvala vam!“, gušile su me reči koje sam uputio svom najboljem prijatelju na čitavom svetu. Položaj bolnice potvrđen je i ogromnom žvakaćom gumom zalepljenom na mapi na zidu autobuske stanice – trebalo je samo ići ravno putem i kod žvake skrenuti levo. Sad sam išao nekud; i sam taj cilj davao mi je delić nade. Krenuo sam prometnom ulicom kao začuđeni putnik iz nekog drugog vremena ili biće s neke druge planete, trudio se da sve upijem, ponešto mi je bilo neobično poznato, ponešto sasvim strano. Nada se nakratko pojavila kad sam na uličnoj svetiljci ugledao natpis: „NESTAO“. Ispod njega se nalazila fotokopirana fotografija debelog mačora. A onda se ispostavilo da je betonska zgrada koja se uzdizala preda mnom – bolnica, pa sam ubrzao korak kao da će ljudi u njoj nekako smesta sve dovesti u red.

„Izvinite... zaista moram lekaru“, nerazgovetno sam mrmljao na prijavnici Odeljenja za hitne slučajeve. „Mislim da mi se mozak zaledio ili nešto slično. Ne mogu se setiti ni ko sam ni šta sam. Kao da mi je pamćenje sasvim izbrisano.“

„Dobro. Možete li mi, molim vas, reći svoje ime?“

U deliću sekunde zaustio sam da na ovo pitanje odgovorim jednako opušteno kao što je i postavljeno.

„O tome vam pričam... ne sećam se ni sopstvenog imena. Kao da su mi svi lični podaci odjednom izbrisani...“

„Razumem. Možete li mi reći svoju adresu, molim vas?“

„Ovaj... izvinite... možda se ne izražavam dovoljno jasno... imam amneziju... ne sećam se ničega o sebi.“

Na devojčinom licu odražavala se neprijatnost i dosada.

„Dobro. Ko vam je lekar opšte prakse?“

„Pa *ne znam*, očigledno. Bio sam u vozu i najednom sam shvatio da ne znam zašto sam tu, kuda idem, ništa. A sad se ne sećam ni gde živim, gde radim, kako se zovem, ne znam čak ni je li mi se ovo događalo ranije.“

Ovlaš me je pogledala kao da sam naročito neprijatan. „Broj zdravstvenog kartona?“ Njen srditi glas makar je jasno pokazivao da se i ne nada tačnom odgovoru. Telefon je zazvonio, pa me je ostavila tu, kao u limbu, dok se ne postara za nekog poslušnijeg. Zurio sam u poster koji me je pitao jesam li se setio da pregledam svoje testise. Nisam znao, ali sam imao osećaj da ovo i nije trenutak za to.

„Žao mi je, ali ne možemo vas primiti ukoliko vam ne postavimo ova pitanja“, rekla je kad se iznova usredsredila na mene. „Primate li trenutno ikakve lekove ili redovnu terapiju?“

„Ne znam!“

„Jeste li alergični na nešto? Da li ste na nekom posebnom režimu ishrane?“

„Pojma nemam.“

„Možete li mi, molim vas, dati ime i telefon bračnog partnera ili najbližeg srodnika?“

I tek sam tada primetio beličasti krug na svom četvrtom prstu. Sablasni ožiljak tamo gde je stajala burma. Nokti su mi bili ružni i izgrizeni do krvi.

„Da, najbliži srodnik! Možda sam oženjen?“, rekao sam uzbuđeno. Prsten je ukraden s mojim novčanikom i telefonom. Možda sam opljačkan i ostavljen da ležim u nesvesti dok me moja draga supruga traži upravo ovog časa. Trag burme ispunio me je nadom. „Možda moja žena ovog časa telefonira svim bolnicama i pokušava da me pronađe“, rekao sam.

Nedelju dana kasnije još sam bio u bolnici i čekao na njen poziv.

Drugo poglavlje

Nokti su mi porasli, a koža oko njih više nije bila izgrizena do krvi. Na doručju sam nosio oznaku NEIDENTIFIKOVANI BELAC, mada su me bolnički nosači nazvali Džejson po glavnom junaku knjige *Bornov identitet*, koji takođe gubi pamćenje. Međutim, ispostavilo se da ne znati ama baš ništa o sebi nije onako uzbudljivo kako izgleda u popularnim holivudskim filmovima. Moj status, činilo se, promenio se – od bolesnika primljenog na odeljenju za hitne slučajeve preobrazio sam se u lenjog stanara Bolnice kralja Edvarda u zapadnom Londonu.

Nisam imao nikakvu bolest. Pregledali su me prvog dana da vide jesam li primio kakav udarac u glavu, ali nije bilo takvog logičnog objašnjenja zašto je u utorak dvadeset drugog oktobra moj mozak najednom odlučio da sve funkcije vrati na fabrički podešene parametre. Svakog dana sam se budio u nadi da sam se probudio iz tog stanja. Ali onaj trenutak dezorijentisanosti kakvu čovek oseti kad se probudi u nepoznatom krevetu sada je trajao čitavu nedelju dana. Uzalud sam pokušavao da dosegнем svoj nestali prošli život

– bio je nalik sablasnom osećanju kakvo imate kad zamišljate da vam je telefon upravo zavibrirao u džepu, a onda pogledate i shvatite da nije zvao niko.

Pregledao me je čitav niz lekara, neurologa i specijalizanata kojima sam prikazivan poput nekakve zanimljive novine. Svi su dali istovetnu dijagnozu. Niko od njih nije imao ni najblažu predstavu o onome što mi se dogodilo. Jedan student me je bezmalo optuživački upitao: „Ako ste zaboravili sve, kako se i dalje sećate kako da govorite?“

Jedan od neurologa, s druge strane, naročito se usredsredio na moju tvrdnju da nisam zaboravio šta se trenutno dešava u svetu. „Sećate li se, na primer, publikacije *Računar ispod vašeg kranijuma* koju je objavio doktor Kevin Hodi?“

„Ovaj, Kevine, mnogi ljudi se toga ne bi setili...“, umešao se jedan od lekara.

„U redu, a sećate li se serije koju je BBC emitovao pod nazivom *Istraživači mozga*, gde je takođe govorio doktor Kevin Hodi?“

„Ne... ne sećam se toga.“

„Hmm, neverovatno...“, kazao je doktor Hodi. „Sasvim neverovatno.“

Moju depresiju je uvećavala spoznaja da mi je Dosadni Bernard, koji je ležao u susednom bolničkom krevetu, najbolji prijatelj na svetu. U izvesnom pogledu, Bernard mi je tokom tih prvih sedam dana pružao dragocene usluge. Iznutra sam bio gotovo obogaljen brigom zbog onoga što mi se dogodilo, pitanjima ko sam i hoću li ikad povratiti ostatak svog života. Ali činilo se da nikad nemam mnogo vremena da razmislim o tome pošto sam neprestano bio u stanju blage

razdražljivosti koju je izazivao čovek iz susednog kreveta čestitajući mi što se sećam šta sam doručkovao.

„Ne, Bernarde, to nije simptom moje bolesti. Sećaš se, bio si prisutan kad je specijalista objašnjavao sve to.“

„Izvini, zaboravio sam! Izgleda da je to zarazno!“

Bernard je bio dobronameran; nije bio neprijatan – u stvari, neprestano je bio veseo. Mene je naprosto zamaralo to što sam morao provoditi dvadeset četiri časa dnevno s nekim ko, čini se, misli da bi se moj neurološki poremećaj mogao prevazići samo kad bih na sve to gledao veselo i vedro.

„Moram ti reći da mi uopšte ne bi smetalo kad bih zaboravio poneku neprijatnost iz svoje prošlosti!“ , smejao se. „Nova 1999. godina... znaš na šta mislim?!“, pa bi napravio pokret kao da pije i pritom zakolutao očima. „O da, uopšte mi ne bi smetalo da to zaboravim! I izvesnu damu iz plesnog kluba *Salsa* u Svindonu... o da, kad bi samo ta epizoda bila izbrisana!“

Na kraju je, čini se, jedna lekarka preuzela moj slučaj. Naizgled blago rastrojena doktorka En Luington bila je neurolog i u ovoj bolnici je trebalo da provodi svega dva dana nedeljno, ali ju je moj slučaj toliko zbunio da me je obilazila svakog dana. Pod njenim nadzorom skenirali su mi glavu, proveravali kako reagujem na audio-vizuelne stimulanse, ali je svakog puta aktivnost mog mozga delovala „sasvim normalno“. Prava je šteta bila što moj mozak nema nekakvo dugmence kojim bi se isključio, pa ponovo uključio.

Trebalo mi je dan-dva da shvatim kako zanimanje koje je doktorka Luington pokazivala gledajući moje rezultate nema ama baš nikakve veze ni sa kakvim napretkom u razumevanju mog stanja.

„Ooo! Ovo je zanimljivo!“

„Šta? Šta?“ , pitao sam pun poleta.

„Oba hipokampusa izgledaju normalno, veličina olfaktor-nog korteksa i temporalnog režnja u granicama su normale.“

„Dobro... i šta to objašnjava?“

„Baš ništa. Zato i jeste zanimljivo! Nema bilateralnih oštećenja medijalnog dela temporalnog režnja niti sredine diencefalona. Izgleda da su vaša sećanja, koja nisu lične pri-rode, pohranjena u neokorteksu nezavisno od medijalnog dela temporalnog režnja.“

„Je li to dobro ili loše?“

„Ne može se tu utvrditi nikakva logika niti određeni obrazac. A to je opet tipično za sken mozga... kakva misterija!“ , rekla je oduševljeno pljesnuvši rukama. „Upravo zato i jeste toliko zanimljivo!“

Opet sam klonuo.

„A pitanje kako se sećanja obrađuju i skladište zadire u jednu od najzagonetnijih oblasti. Istraživanje je veoma uzbudljivo!“

„Hmmm, sjajno...“ , klimnuo sam ravnodušno. Čitav prizor mi je izgledao kao da mi vrše operaciju na otvorenom srcu i čujem kako neko govori: „Au... a šta je ovaj ovde veliki mišić koji sam od sebe pumpa krv?!“

Prošlo je podosta dana dok doktorica Luington nije došla do zaključka, posetila me i sela uz moju postelju da objasni šta mi se, po njenom mišljenju, dogodilo. Govorila je toliko tiho da je Bernard od koga me je delila zavesa morao isključiti svoj radio.

„Na osnovu sličnih slučajeva zabeleženih u Sjedinje-nim Državama i drugde, čini se da ste doživeli fugu, što je doslovce 'bekstvo' od ranijeg života, možda izazvano velikim

stresom ili nemogućnošću da se nosite s onim što vam se dešavalo ma šta da je to bilo.“

„Fugu?“

„Da, to svake godine u čitavom svetu doživi samo šačica ljudi, premda ne postoje dva istovetna slučaja. Verovatno ste namerno izgubili lične predmete poput telefona ili novčanika kad ste zapali u stanje fuge, i sasvim je uobičajeno što se ne sećate da ste svesno odbacili sve tragove prethodnog života. Jasno, niste zaboravili sve, inače biste se ponašali kao novorođenče, ali za retrogradnu amneziju tipično je da pacijent, na primer, zna ko je princeza Dajana, ali možda ne zna da je umrla.“

„U Parizu. 1998“, rekao sam, pomalo se praveći važan.

„1997!“, začuo se Bernardov glas s druge strane zavese.

„To što se sećate onoga što nije vezano za vaše lično iskustvo upućuje da postoje dobri izgledi da povratite *lične* uspomene i vratite se starom životu.“

„Ali kada tačno?“

„Trideset prvog avgusta“, rekao je Bernard. „Proglasili su je mrtvom oko četiri ujutro.“

Doktorica Luington nije želela da daje nikakva obećanja i morala je priznati da ništa ne jamči da ću se sigurno oporaviti. I ostao sam sâm s tom zastrašujućom mišlju, zagledan u zelene zavese oko bolničkog kreveta i pitao se hoću li ikad ostvariti ikakvu vezu sa svojim prethodnim životom.

„Možda si serijski ubica“, čuo se Bernardov nehajni glas.

„Izvini, Bernarde, obraćaš li se meni?“

„Pa rekla je da je uzrok možda potreba da potisneš svoju prošlost. Možda je tako zato što nisi mogao podneti mučno

saznanje da si neotkriveni ubica beskućnih skitnica čiji su leševi naslagani u zamrzivačima u tvom podrumu.“

„Lepa misao. Baš ti hvala.“

„Moguće je. A možda si terorista.“

„Nadajmo se da nisam.“

„Trgovac drogom. Jure te kineske trijade!“

Odlučio sam da ćutim nadajući se da će nagađanje prestati.

„Svodnik... Neizlečivi palikuća...“

Negde su tu bile nekakve slušalice. Pogledao sam po stociću pored kreveta tražeći nešto što bi mi pomoglo da ne slušam spisak strašnih nedela koja su možda ubrzala moj slom, pogotovo mogućnosti da sam se bavio vivisekcijom, bio pedofil ili bankar.

Bernardova nagađanja odbacio sam kao potpune besmislice, a zatim sam kasnije tog popodneva osetio nalet straha i grize savesti kad su mi rekli da me u sestrinskoj sobi čekaju dva policajca. Nisu zapravo došli, kako je Bernard naslutio, da me uhapsu kao počinioca ratnih zločina nad narodom Bosne. Ispostavilo se da su doneli ogromnu fasciklu s fotografijama nestalih lica i sada su vrlo sporo i pažljivo zurili u svaku od njih a zatim ispitivački zagledali mene.

„Jasno je da to nisam ja“, umešao sam se očajnički pokušavajući da vidim jesam li na nekoj od potonjih stranica.

„Svakom predmetu moramo posvetiti dužnu pažnju, gospodine.“

„Da, ali ja nisam toliko debeo. Niti sam crnac. A nisam ni žena.“

Pogledali su me sumnjičavo da vide ne pokušavam li da prikrijem svoje afričke, ženske crte, a onda nerado prešli na sledeću stranicu.

„Hmmm, šta mislite?“, rekao je policajac gledajući naizmenično u mene i u fotografiju smežuranog starog penzionera.

„Njemu mora da je osamdeset!“, pobunio sam se.

„Mnogi ljudi izgledaju starije nego što zapravo jesu, gospodine. Možda se drogiraju ili žive na ulici. Otkad imate tu bradu?“

„Ovaj... izgleda da sam je imao pre nego što sam izgubio pamćenje...“

„Otprilike. Mesec dana, godinu, deset godina?“

„Ne znam! Kako je bolničarka rekla, imam retrogradnu amneziju i ne sećam se ničega pre prošlog utorka.“

Zgledali su se, s negodovanjem blago odmahnu li glavama, a zatim nastavili da traže sličnosti između mog izgleda i fotografija na kojima su bili neka tinejdžerka, jedan Sik i džek rasel terijer, za čiju fotografiju su se makar složili da je u pogrešnoj fascikli.

Činjenica da niko nije prijavio moj nestanak govorila je, čini se, sama za sebe. U informativnim emisijama nije bilo nikakvih hitnih vesti ni plaćnih molbi voljene porodice, niti su novine preko cele strane objavile oglase da se traži ovaj muž, otac ili kolega koji veoma nedostaje bilo kome. Jesam li bio toliko usamljen pre ove moje fuge, pitao sam se. Je li taj potres izbrisao sve sa mog mentalnog magičnog ekrana za crtanje da bi se krenulo iznova?

Ma kakva da mi je prošlost bila, jedino o čemu sam bio u stanju da razmišljam bilo je da budem spašen sa ovog pustog ostrva u gradu od osam miliona stanovnika. Želeo sam da založim veliku vatru na plaži, stavim poruku u bocu, iscrtam džinovska slova koja bi u prolazu primetio kakav avion.

„Možemo li objaviti nešto u novinama?“, stalno sam predlagao glavnoj sestri. „Neki tekst pod naslovom 'Poznajete li

ovog čoveka?' i moju fotografiju?" Iako se inače držala kao da nikad nema dovoljno vremena i razumevanja, najzad se složila da bi to mogla biti dobra zamisao, pa sam sedeo u njenoj majušnoj kancelariji kad je usplahireno nazvala redakciju *London evening standarda*. Objasnila je moju situaciju, ali čuo sam samo šta ona govori, pošto je rukom pokrila slušalicu i prenosila mi pitanja.

„Žele da znaju jeste li istinski briljantan pijanista ili nešto slično?“

„Pa... ne znam... ne sećam se. Možda da ja razgovaram s njima?“

„Ne zna.“ Opet ćutanje. „Jeste li neverovatno nadareni lingvista ili matematički genije?“

„Ne bih rekao. Mogu da rešim poneki jednostavan sudoku u Bernardovoj knjizi... Da razgovaram ja s njima?“

„Ovaj, može da reši jednostavan sudoku. Može li to uopšte da pomogne?“

Iz novina očigledno nisu imali koga da pošalju u bolnicu, ali su kazali da bi mogli objaviti tekst ako pošaljemo sve pojedinosti i najnoviju fotografiju. Narednog dana preko dve stranice u sredini novina osvanuo je ogroman naslov – „Ko je tajanstveni muškarac?“ Ispod njega se nalazila fotografija doteranog mladića koji je stajao pored Pipe Midlton na nekakvoj dobrotvornoj polo utakmici. Dvaput sam prelistao novine, ali o meni nije bilo ni reči. Ispostavilo se da su nameravali da objave tekst o meni, ali tada je udarna vest postao tajanstveni pratilac svastike princa Vilijama, pa je urednik odlučio da u istom izdanju ne mogu imati tekstove o dvojici „tajanstvenih muškaraca“. Novinar koji

je prvobitno razgovarao s nama otišao je na odmor, pa je za mogući članak sada bila zadužena neka novinarka. „Recite mi“, upitala je, „jeste li, na primer, istinski briljantan pijanista ili nešto slično?“

Noću nisam mogao da spavam, pa sam se ponekad iskrađao u mračnu i praznu sobu za dnevni boravak odakle se pružao divan pogled na očaravajuću panoramu Londona. Četvrte noći, dok sam zurio u milione sćućušnih svetala, iznenada sam shvatio da je sada ovo moj život, da taj sindrom nije nekakva privremena beznačajna promena. Nekoga su pozvali da vidi šta proizvodi buku koja dopire sa desetog sprata. Tamo me je jedan bolničar zatekao dok sam glavom udarao u staklo. „Hej, druškane, nemoj to da radiš!“, rekao je. „Polomićeš staklo.“

Povremeno bih po nekoliko sati proveo u prostoriji gde se gledao televizijski program. U jednoj od tih prilika otkrio sam kviz *Gospodin i gospođa*, koji se ponovo prikazivao, ali ovog puta su u njemu učestvovala poznate ličnosti i njihovi zgodni supružnici. Tom emisijom sam postao gotovo opsednut. Jednostavno mi se veoma dopadalo što svako od njih pamti toliko toga o svom supružniku, i smejao sam se na svaki bračni gaf i uživao u jednostavnoj prisnosti parova.

„Aha, tu si!“, zacvileo je Bernard svojim nepogrešivim visokim nazalnim glasom baš kad je trebalo da počne drugi deo emisije. „Gledaj, kupio sam ti dve knjige u kiosku na ulazu: *Kako poboljšati pamćenje za svega petnaest minuta dnevno!* Ne znam kako se toga nismo odmah dosetili!“

„To je vrlo ljubazno od tebe, Bernarde, ali pretpostavljam da se to pre odnosi na uobičajenu zaboravnost nego na retrogradnu amneziju.“

„Pa to su samo različiti oblici iste stvari, zar ne?“

„Pa ne baš.“

„Veruj mi, znam kroz šta prolaziš zato što se nikad ne mogu setiti gde sam ostavio ključeve.“

„Vidiš, ja, u stvari, ne patim od toga. Sećam se svega što sam uradio otkako sam došao u ovu bolnicu. Ali naprosto ne mogu da se setim ni jedne jedine pojedinosti o svom životu pre tog dana.“

„Da, da, razumem šta želiš da kažeš. Možda bi trebalo da onda vežbaš više od petnaest minuta dnevno“, složio se i nasumice otvorio knjigu. *„Kad se upoznajete s nekim... pokušajte da ime te osobe ponovite naglas kako bi vam se urezalo u pamćenje. Umesto da samo kažete: 'Drago mi je', recite: 'Drago mi je, Sajmone.' Mogao bi za početak da pokušaš to!“*

„Da, ali, vidiš, mislim da to neće otkriti prvih četrdeset godina mog života...“

„I makaze. Nikad ne mogu da se setim gde sam ostavio makaze. Ponekad pomišljam da me namerno izbegavaju! Oho, ovo je dobro: *'Ako teško pamтите telefonske brojeve, pokušajte da se poslužite asocijacijama. Na primer, ako je nečiji telefon 2012 1066, zapamtite ga tako što ćete pomisliti na Olimpijadu u Londonu i Bitku kod Hejstingsa.'*“

„Dobro... u redu. Ako nađem baš na taj broj, sasvim sigurno ću ga tako zapamtiti.“

„Vidiš!“ kazao je Bernard, zadovoljan što je bio od tolike pomoći. „I svega petnaest minuta dnevno. Oho, *Gospodin i gospođa sa zvezdama!* Voleo bih da učestvujem u tom kvizu. Znaš, da sam poznat... i da imam ženu.“

* * *

Kad se moja omiljena emisija završila, rekao sam da se vraćam u krevet, ali Bernard je skočio „da mi pravi društvo“, slavodobitno otkrivajući i drugu knjigu koju je kupio u kiosku u prizemlju. Zaključio je da bi se moje pamćenje moglo pokrenuti ukoliko pročitam svako muško ime u zabrinjavajuće debeloj knjizi pod nazivom *Ime za vašu bebu*. Hteo sam da vrisnem od muke, ali sam znao da je Bernard, na svoj jedinstveno beskoristan način, samo nastojao da bude koristan.

Za vreme tog dugog poslepodneva pokazalo se zašto *Ime za vašu bebu* nikad nije postalo veliki hit kao audio-knjiga. Naravno, likova ima mnogo, ali nijedan nije naročito razrađen. „Aron“ se, na primer, pojavljuje samo na početku, i više nikad ništa ne čujemo o njemu. Isto važi i za „Abdulu“, a opet nema nikakvog nagoveštaja je li to možda ime kakvo bi mi nadenuli roditelji.

„Nisam siguran da treba da ležiš tako“, kazao je Bernard. „I dalje si sasvim usredsređen, je li?“

„Svakako. Samo zatvaram oči kako bih bio siguran da mi nešto drugo ne odvlači pažnju...“

Konačno sam se probudio uz aliterativnu poeziju: „Frensis? Frenk? Frenki? Frenklin?“ Iako je govorio već nekoliko sati, Bernard je svako ime i dalje izgovarao s neobičnim oduševljenjem i poletom. Ja sam pak upravo sanjao isti san koji sam usnio već dva-tri puta dosad: kratki trenutak u

kojem se smejem s nekom ženom. Nisam se mogao setiti ni njenog lica ni imena, ali izgledalo je da me voli kao i ja nju. Osećao sam nepomućenu sreću, bio je to jedini tračak boje u crno-belom svetu, i bio sam skrhan kad sam se probudio u ogromnoj praznini što je sada bio moj život. Da nije bilo zanimljive priče iz Bernardove knjige, možda bih sebi dopustio da budem sasvim potišten.

„Gejbrijel? Gejl? Galvin? Ganeš?“

Hmmm, pomislio sam, ne izgledam baš kao neki Ganeš. Za početak, nemam četiri ruke i glavu slona. Možda bih sad mogao da ga zamolim da prestane. Možda da kažem kako sam se malo umorio posle višečasovne usredsređenosti.

„Garet? Garfild? Garison?“ Neodređeno elektronsko zujanje začulo se sa prijavnice. „Gart? Garvin? Gari?“

I tada se dogodilo nešto izvanredno. Čuvši reč „Gari“, čuo sam i sebe kako mrmljam: „07700...“

„Šta je to?“, upitao je Bernard.

„Ne znam“, odgovorio sam uspravivši se u sedeći položaj. „Jednostavno je nadošlo kad si rekao 'Gari'.“

„Je li to to? Jesi li to ti? Jesi li ti *Gari*?“

„Mislim da nisam. Kaži ponovo.“

„Gari!“

„07700...“ Bilo je tu još nešto. „900... 913.“

Bilo je to nalik nekontrolisanom grču – nije postojao nikakav kontekst niti je imalo značenje – naprosto mi je bilo prirodno da ti brojevi uslede iza tog imena.

„To je broj telefona!“, rekao je uzbuđeno Bernard i zapisao ga.

„Da, ali čiji?“

Bernard me je pogledao kao da sam izgovorio veliku glupost. „Mislim, verovatno je to broj nekoga ko se zove Gari, ali pitam se ko je on.“

Otkrili smo delić DNK mog ranijeg života. Bernard je uspešno pokazao put ka mojim korenima. Bio sam sumnjičav i nepoverljiv, a on je dokazao da nisam imao pravo. Možda bih mu zapravo i čestitao na istrajnosti i preduzimljivosti da nisam primetio da su ga upravo te vrline navele da posegne za svojim mobilnim telefonom i ukuca broj.

„Šta radiš?“, povikao sam.

„Zovem Garija. Je li na kraju bilo 913?“

„Ne, nemoj! Nisam spreman! Treba da razgovaramo s lekarom! Ovde je zabranjena upotreba mobilnog...“

„Zvoni!“, rekao je i dobacio mi telefon.

Polako sam ga prineo na uvo. „Niko se ne javlja. Verovatno je to tek nasumičan broj. Ne mogu da verujem i da čekam na vezi...“ I tada se iz daljine začulo pucketanje. I posle čitavih nedelju dana spasilačke ekipe koje kopaju po ruševinama čule su prvi slabašni zvuk.

„Halo?“, rekao je muški glas. Veza je bila loša.

„Ovaj... halo? Je li to, ovaj, slučajno... Gari?“, promućao sam.

„Da. Vone! Jesi li to ti? Gde si, dođavola? Kao da si odjednom nestao s lica zemlje!“

U panici sam prekinuo vezu i telefon vratio Bernardu.

„Jesi li mu prepoznao glas?“

„Ovaj, nisam. Ne, ja... Verovatno je to samo neki slučajni lik“, promućao sam. Ali neznanac je odmah uzvratio poziv. I uskoro su on i Bernard vrlo živo razgovarali o meni.

„Više nisi“, rekao je Bernard. „Mislim da sam mu sada *ja* najbolji prijatelj...“